

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
และวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น*
KLOWLEDGE AND UNDERSTANDING OF DEMOCRACY GOVERNANCE
AND POLITICAL CULTURE AMONG CITIZENS IN OUTSTANDING
DEMOCRATIC VILLAGES

ภาวิดา รังษี¹, อารยา อุดมรัตน์² และ สายทอง สุจริยาพงศ์พร³

Pawida Rungsee¹, Araya Udomrat² and Saithong Sujariyapongporn³

¹⁻³มหาวิทยาลัยแม่โจ้

¹⁻²Maejo University, Thailand

Corresponding Author's Email: pawida@mju.ac.th

Received 5 April 2024; Revised 27 May 2024; Accepted 30 October 2024

บทคัดย่อ

กระทรวงมหาดไทยมีแผนปฏิบัติการ พ.ศ. 2566 ด้านการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นำมาสู่การจัดกิจกรรมเพื่อคัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบประชาธิปไตยดีเด่นระดับจังหวัด พื้นที่ที่ทำการศึกษาอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย และที่ได้รับรางวัลหมู่บ้านต้นแบบประชาธิปไตยดีเด่นของจังหวัดใน พ.ศ. 2566 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น 2) ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่ม

* ภาวิดา รังษี, อารยา อุดมรัตน์ และ สายทอง สุจริยาพงศ์พร. (2567). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 4(6), 119-134.

Pawida Rungsee, Araya Udomrat and Saithong Sujariyapongporn. (2024). Knowledge And Understanding of Democracy Governance and Political Culture Among Citizens In Outstanding Democratic Villages. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(6), 119-134.

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

วัยทำงาน และกลุ่มวัยรุ่น รวม 15 คน ร่วมกับการจัดบันทึกการสังเกต ตรวจสอบข้อมูลสามเ้าด้านบุคคลและแหล่งข้อมูล จากนั้นใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน ดังนี้ กลุ่มผู้นำชุมชนมีความเข้าใจในระดับการสังเคราะห์ กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มคนทำงานมีความรู้ความเข้าใจในระดับความเข้าใจ ส่วนกลุ่มวัยรุ่นมีความรู้ความเข้าใจในระดับความจำ แสดงให้เห็นว่าบุคคลมีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันตามแต่ระดับการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้งาน การประกอบอาชีพ และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 2) กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มวัยทำงาน มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ส่วนกลุ่มวัยรุ่นมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าคือมีความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยแต่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตย แสดงให้เห็นว่าคนในแต่ละชุมชนอาจมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันได้ แต่เมื่อกลุ่มวัยรุ่นเป็นอนาคตของชุมชนและประเทศจึงควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยในช่วงเวลาที่กลุ่มวัยรุ่นเข้าร่วมได้ เพื่อปรับเปลี่ยนให้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากขึ้นเพราะเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: ความรู้ความเข้าใจ, ประชาธิปไตย, วัฒนธรรมทางการเมือง

Abstract

The Ministry of Interior has a plan for the fiscal year 2023 to promote governance in a democratic system, leading to activities for selecting outstanding democratic model villages at the provincial level. The studies on the southern region of Thailand. This area received the outstanding democratic model village award at the provincial level in 2023. The objectives are to 1) study the knowledge and understanding of democratic governance among the citizens in outstanding democratic villages and 2) study the political culture of the citizens in outstanding democratic villages. A qualitative method was used, including in-depth interviews with key informants from four groups: community leaders, the elderly, the working-age group, and teenagers, totaling 15 people, combined with

recording unstructured observation, data triangulation of people and information sources, and content analysis.

The analysis revealed that 1) each informant group has different knowledge and understanding of democratic governance: community leaders have a synthesis level of understanding, and the elderly and the working group have a comprehension level. In contrast, the teenage group has a memory level of understanding. This indicates that individuals' knowledge and understanding differ according to their level of applying knowledge, occupational activities, and participation in community activities. 2) The community leaders, the elderly, and the working-age group have a participatory political culture. In contrast, the teenage group has a subject political culture, indicating knowledge about democracy but lacking participation in democratic activities. This suggests that communities may have different political cultures, but since teenagers are the future of the community and country, activities related to democracy should be organized when teenagers can participate to shift towards a more participatory political culture as it promotes democratic governance.

Keywords: Knowledge and Understanding, Democracy, Political Culture

บทนำ

ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองอย่างหนึ่งที่ยึดหลักว่าอำนาจคือของประชาชน เป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน การปกครองแบบนี้ถือว่าอำนาจหน้าที่อันชอบธรรมในการปกครองประเทศจะต้องมาจากประชาชนหรือได้รับความยินยอมจากประชาชน ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 (กานต์ ลายคำ, 2563) จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา กว่า 92 ปี ในการจัดระเบียบการปกครองในระดับชาติกำหนดให้มีรัฐบาล ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร มีรัฐสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และ

ศาลประกอบด้วยผู้พิพากษาหรือตุลาการ (สมภพ ระวังทุกข์, 2564) ทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน รวมถึงมีการแบ่งการบริหารราชการออกเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจำลองรูปแบบการปกครองจากระดับชาติไปใช้เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจต่อการเมืองการปกครองของประเทศ รวมถึงใช้วิธีการต่างๆ เช่น การจัดการศึกษา การพูดคุยในครอบครัว การจัดกิจกรรมที่ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในชุมชน เป็นต้น กระบวนการเหล่านี้เรียกว่าการอบรมกล่อมเกลாதองเมืองเพื่อสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน โดยการสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การกล่อมเกลாதองเมืองจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งหรือทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งของระบบการเมืองที่ได้รับจากประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งจะช่วยรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมเอาไว้ หรือนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมทางการเมืองเดิม หรือก่อให้เกิดการก่อตัวของวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ขึ้นมา (ชูเกียรติ ผลาผล และคณะ, 2562) ทั้งนี้ การกล่อมเกลาทองเมืองส่งผลต่อการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงอีกด้วย

กระทรวงมหาดไทยหนึ่งในหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ด้านการปกครองและรับนโยบายมาจากรัฐบาลในเรื่องการเสริมสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการรายปี พ.ศ.2566 ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน ในการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐผ่านกลไกหมู่บ้านเพื่อการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (กระทรวงมหาดไทย, 2566) โดยกรมการปกครองได้กำหนดให้มีโครงการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประจำปี พ.ศ.2566 ซึ่งกำหนดให้มีกิจกรรมการคัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบประชาธิปไตยดีเด่นเพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้อาสาสมัครต้นแบบประชาธิปไตย (อสปช.) เป็นกลไกการขับเคลื่อนวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยในพื้นที่ให้ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญกำลังใจให้กับหมู่บ้านที่มีผลการดำเนินงานอย่างโดดเด่น มีความภาคภูมิใจและเกิดการพัฒนางานในหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างของการพัฒนาให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป (ที่ทำการปกครองจังหวัดลำพูน, 2566) จากการดำเนินงานปรากฏว่า “หมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่นระดับจังหวัด” ที่ทำการศึกษาเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ตั้งอยู่ในภาคใต้และได้รับรางวัลนี้ใน พ.ศ. 2566 มีจำนวน

ครัวเรือนทั้งหมด 403 หลัง และมีประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่ 1,016 ราย แบ่งเป็นชาย 485 ราย และหญิง 531 ราย (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567)

การได้รับรางวัลนำมาสู่การศึกษาเพื่อถอดบทเรียนว่าประชาชนในหมู่บ้านดังกล่าวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด เพื่อเป็นแนวทางให้กับกระทรวงมหาดไทยในการส่งเสริมประชาธิปไตยในหมู่บ้านอื่นๆ และพัฒนาความรู้ความเข้าใจของประชาชนในหมู่บ้านแห่งนี้ให้มากขึ้นเพื่อให้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน เกณฑ์การคัดเลือก ประกอบด้วย หนึ่ง เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน สอง มีสติสัมปชัญญะสามารถพูดสื่อสารได้ เกณฑ์การคัดออกคือการที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประสงค์จะขอถอนตัวจากการให้ข้อมูล หรือสูญเสียความสามารถในการคิดและการสื่อสาร แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 4 กลุ่ม ตามช่วงอายุ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2560) กำหนด ดังนี้
 - 1) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกณฑ์การคัดเลือกพิจารณาจากการเป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับการปกครองในหมู่บ้าน
 - 2) กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป
 - 3) กลุ่มวัยทำงาน จำนวน 4 คน เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 21-60 ปี
 - 4) กลุ่มวัยรุ่น จำนวน 4 คน เกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 15-20 ปี

3. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิดซึ่งจัดทำเค้าโครงคำถามในการสัมภาษณ์จากวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ และแบบจดบันทึกการสังเกตขณะทำวิจัยในชุมชน

4. ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 13 พฤศจิกายน 2566 ถึงวันที่ 8 มีนาคม 2567 ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนละประมาณ 50 นาที และการจดบันทึกการสังเกตขณะทำวิจัยในชุมชน

5. การตรวจสอบข้อมูล ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูลและด้านบุคคล โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และตามวิธีการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกการสังเกตขณะทำวิจัยในชุมชน แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของประเด็นต่างๆ อย่างรอบด้าน จากนั้นนำเสนอข้อค้นพบด้วยการบรรยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยภาพถ่าย ไม่เปิดเผยชื่อนามสกุลจริงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แต่จะใช้รหัสแทนชื่อผู้ให้ข้อมูลตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล เช่น A1 B2 C3 D4 เป็นต้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น พบว่า

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่เรียนรู้เรื่องการเมืองการปกครองจากการติดตามข่าวสารผ่านสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หรือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook TikTok ดังที่ D1 และ B4 กล่าวว่า

“...ส่วนมากจะติดตามผ่าน Facebook และ TikTok มากกว่า เพราะว่าส่วนใหญ่จะเล่นแค่นี้ พอเวลามีข่าวอะไรขึ้นมาก็จะดู...” (D1. สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ติดตามผ่านช่องทางที่วิ่งกับในโซเชียล ใน Facebook เพราะว่าสะดวกเวลาอ่าน ขวามันจะขึ้นเราก็ได้ดูเลย...” (B4. สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2567)

การรับรู้ข่าวสารตามช่องทางต่างๆ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรู้ว่าประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเข้าใจว่าประชาธิปไตยคือการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจโดยทุกคนเสมอภาคเท่าเทียมกัน อำนาจของรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมืองแต่ไม่ละเลยเสียงข้างน้อย พลเมืองอาจใช้อำนาจของตนโดยตรงหรือผ่านผู้แทนที่เลือกก็ได้ นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้แก่ เสรีภาพในการชุมนุม การพูด สิทธิพลเมือง สิทธิในการมีชีวิต ดังที่ A2 กล่าวว่า

“...การปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็คือการมีสิทธิมีเสียงสามารถออกเสียงเลือกตั้ง หรือว่าการใช้สิทธิใช้เสียงทุกอย่างที่สามารถให้ประชาชนเป็นคนออกเสียงได้ และที่สำคัญคือมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข...” (A2. สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2567)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังไม่เข้าใจที่มาและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา (สว.) อาจเป็นเพราะสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ไม่ได้มีการลงพื้นที่หาเสียงเลือกตั้งเหมือนกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ดังที่ B1 กล่าวว่า

“...สว. หรอ เขาเลือกตั้งกันมาหรือเปล่า ทำหน้าที่ก็น่าจะคอยดูแลในจังหวัดหรือเปล่า...” (B1. สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2567)

2. ระดับความรู้ความเข้าใจ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Wacks (2017) ซึ่งแบ่งระดับความรู้ความเข้าใจออกเป็น 5 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่หนึ่ง ความรู้ ความจำ

ขั้นที่สอง ความเข้าใจ โดยสามารถแปลความ ตีความและขยายความได้

ขั้นที่สาม การนำไปใช้ คือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

ขั้นที่สี่ การวิเคราะห์ สามารถแยกให้เห็นหน่วยย่อย ได้แก่ การวิเคราะห์ความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการต่างๆ

ขั้นที่ห้า การสังเคราะห์ การนำมารวมเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ เช่น การสังเคราะห์ข้อความ แผนงาน และความสัมพันธ์ต่างๆ

ขั้นที่หก การประเมินค่าหรือตัดสินคุณค่าสิ่งต่างๆ ตามเกณฑ์ภายในหรือภายนอกที่กำหนดขึ้น

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่ม มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) กลุ่มผู้นำมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับที่ 5 การสังเคราะห์ (Synthesis) มีการนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ได้เรียนรู้ไปใช้ปฏิบัติงานภายในหมู่บ้าน เช่น การจัดประชาคมหมู่บ้าน ดังที่ A1 และ A2 กล่าวว่า

“...ต้องดูแลประชาชนเหมือนมีข่าวอะไรก็บอกมาให้มาใช้สิทธิใช้เสียง มีเลือกตั้งก็บอกให้ไปใช้สิทธิใช้เสียงกันเยอะๆ นะอะไรแบบนี้ ส่งเสริมด้วยวิธีนี้ก็อยู่ในชุมชน ต้องกระจายข่าวทางไลน์บ้าง ทางส่วนตัวบ้างอะไรแบบนี้ ประชาชนจะรู้ทั่วถึง บางทีมีหนังสือออกไปตามบ้านถ้าเรามีกิจกรรมนะ...”
(A2. สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2567)

“...ส่วนใหญ่วันที่ 8 จะมีประชาคมเรื่องกิจกรรมต่างๆ เราต้องประชุม และทำการประชาคมว่าที่เราจะจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งนี้ พี่น้องชาวบ้านให้ความสนใจมากแค่ไหน ไม่ได้จัดทุกเดือน ขึ้นอยู่กับว่ามีเรื่องอะไรที่จะพูดคุยกันบ้าง ...” (A1. สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2567)

2) กลุ่มผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับที่ 2 ความเข้าใจ (Comprehension) เนื่องจากเป็นเพียงการรับรู้เท่านั้น ไม่ได้สนใจว่ารายละเอียดที่แท้จริงเป็นไปตามที่รับรู้มาหรือไม่

3) กลุ่มวัยทำงานมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับที่ 2 ความเข้าใจ (Comprehension) โดยเป็นความรู้ความเข้าใจที่ได้รับรู้มา ไม่ได้มีการนำไปใช้เพราะไม่ได้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับ

การเมืองการปกครอง อีกทั้งผู้ที่ประกอบอาชีพต่างกันจะมีระดับการรับรู้ที่ต่างกัน เช่น ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยน้อยกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการครู เป็นต้น

4) กลุ่มวัยรุนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับที่ 1 ความรู้ - ความจำ (Knowledge) เป็นการรับรู้จากสื่อออนไลน์ การเรียนในชั้นเรียน และพูดคุยกับคนในครอบครัว แต่ไม่สามารถขยายความต่อหรือนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น พบว่าประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองตามแนวคิดของ Almond & Verba (1963) โดยพบว่าประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น มีวัฒนธรรมทางการเมือง 2 รูปแบบ ดังนี้

1) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ประชาชนตระหนักถึงความเป็นพลเมืองของตนและให้ความสนใจต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองการปกครองในระดับประเทศและชุมชนสูง เพราะมีความเชื่อมั่นว่าตนสามารถมีอิทธิพลต่อการเมือง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้สูงวัย และกลุ่มวัยทำงาน บุคคลทั้ง 3 กลุ่มนี้มีส่วนร่วมต่อประชาธิปไตยในระดับชาติ เช่น การไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนซึ่งเป็นวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การประชุมชมหมู่บ้าน โดยสาเหตุที่เข้าไปมีส่วนร่วมเกิดจากการตระหนักถึงหน้าที่ของตนและการมีจิตสาธารณะ รวมถึงมีความเชื่อว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จะช่วยพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นได้ ดังที่ A1 กล่าวถึงสาเหตุที่เข้าร่วมในกิจกรรมของชุมชนว่า

“...เข้าร่วมทุกครั้ง เพราะหนึ่งโดยหน้าที่ สองโดยจิตสาธารณะ
สามอยากให้มีควมสามัคคีและมีความเข้มแข็งเกิดขึ้นในชุมชน...” (A1.
สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2567)

2) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า ประชาชนมีความมีความเข้าใจในระบบการปกครองของรัฐ สำนึกในความเป็นพลเมืองและยังให้ความสนใจต่อการเมือง แต่ไม่มีส่วนร่วมใน

กิจกรรมทางการเมืองการปกครองทั้งในระดับประเทศและชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบนี้ ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่น ดังที่ D1 กล่าวถึงหลักการพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยว่าเป็นการถือเสียงข้างมากควบคู่ไปกับการเคารพในสิทธิของเสียงข้างน้อย

“...การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การออกเสียง ใช้สิทธิของตนเองในการแสดงความคิดเห็นหรือความต้องการของประชาชนต่อรัฐบาล และรับฟัง ยอมรับต่อเสียงข้างมาก...” (D1. สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2567)

อย่างไรก็ตาม ความสนใจของกลุ่มวัยรุ่นจะมีลักษณะเชิงตั้งรับมากกว่ารุก ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองในระดับประเทศและชุมชน เนื่องจากการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การประชุมหมู่บ้านจะจัดขึ้นในวันจันทร์ถึงศุกร์ที่ต้องไปโรงเรียน ดังที่ D2 กล่าวว่า

“...ไม่เคยเข้าร่วม ก็เพราะเขาจัดกิจกรรมในวันที่ต้องไปโรงเรียน แต่ก็รู้ว่าเขาจัดกิจกรรมแบบนี้ขึ้น...” (D2. สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2567)

จากวัตถุประสงค์การศึกษาทั้ง 2 ข้อ สามารถสรุปผลการวิจัยเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย	วัฒนธรรมทางการเมือง
ผู้นำชุมชน	การสังเคราะห์	แบบมีส่วนร่วม
ผู้สูงอายุ	ความเข้าใจ	แบบมีส่วนร่วม
วัยทำงาน	ความเข้าใจ	แบบมีส่วนร่วม
วัยรุ่น	ความรู้ ความจำ	แบบไพร่ฟ้า

ที่มา: ผู้วิจัย

อภิปรายผล

1. บุคคลมีความรู้ความเข้าใจต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ต่อประชาธิปไตย ลักษณะการประกอบอาชีพ การรับรู้ข่าวสาร การศึกษา สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เรื่องประชาธิปไตย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปูน วิเศษศรี และคณะ (2563) เรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยตามการรับรู้ของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดระยอง ที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน ประชาชนจึงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน รวมถึงในงานวิจัยของ ปกิจ พรรัตนานุกุล และคณะ (2566) เรื่อง ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ก็ยังขยายความให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นในประเด็นความแตกต่างของบุคคลว่า ประชาชนที่มีอายุ อาชีพต่างกัน มีความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยภาพรวมแตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างของวัยทำให้ตัวบุคคลมีมุมมองที่หลากหลายและความเข้าใจทางการเมืองที่ต่างกัน เพราะบุคคลแต่ละคนนั้นย่อมมีประสบการณ์ชีวิตที่ต่างกันออกไป การแลกเปลี่ยนบทสนทนา การรับฟังซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ที่ต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความเข้าใจทางการเมืองต่างกัน เพราะปัจจุบันประเด็นทางการเมืองมีผลต่อการดำเนินชีวิตในทุกอาชีพ การติดตามข่าวสารจึงมีความสำคัญ ในแต่ละอาชีพจะมีช่วงเวลาในการทำงานทำให้ไม่สามารถที่จะเข้าถึงหรือรับรู้ข่าวสารได้ตลอดเวลา เกิดการรับรู้ข้อมูลและการเข้าใจในประเด็นการเมืองแตกต่างกัน และยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว และการจงใจ

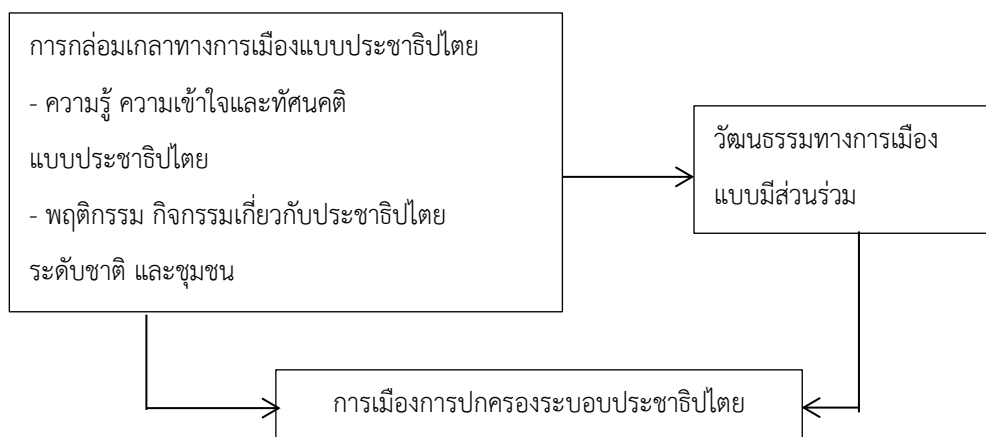
2. แม้ว่าหมู่บ้านที่ทำการศึกษาคือหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่นระดับจังหวัด แต่ที่พบว่าประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมือง 2 แบบ ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งพบในผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มคนวัยทำงาน ส่วนวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าพบในกลุ่มวัยรุ่น สะท้อนให้เห็นว่าในชุมชนหนึ่งประชาชนไม่จำเป็นต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเดียว แต่อาจมีวัฒนธรรมทางการเมืองหลายแบบผสมผสานกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรอัมรินทร์ พรหมเกิด และคณะ (2562) เรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองหลักของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่าวัฒนธรรมการเมืองหลักที่มีลักษณะเด่นในชุมชนจำแนกได้ 3 ประเภท คือ 1) กลุ่มคนที่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบเฉยเมย นิ่งเฉย ขาดความกระตือรือร้น ไม่สนใจ และไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาและเหตุการณ์บ้านเมือง 2) กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมการเมืองแบบ

แยกตัวออกห่าง ชอบเก็บตัว และไม่เกี่ยวข้องกับคนอื่น ไม่มีความผูกพันหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมส่วนรวมของชุมชนและเพื่อนบ้าน และ 3) กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจำกัดอยู่เฉพาะคนบางกลุ่มในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มผู้ใช้แรงงานบางส่วนที่รวมกลุ่มกันเรียกร้องผลประโยชน์ของตนเอง ขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกลุ่มการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

3. จากการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญในกลุ่มเยาวชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า มีการรับรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองจากการเรียนในชั้นเรียนและการติดตามข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ แต่ยังไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชน การจะปรับเปลี่ยนให้เยาวชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีหลายวิธี เช่น การสร้างความร่วมมือร่วมใจ ความผูกพันกันระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางการเมืองที่จะร่วมกันอบรมกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองให้กับคนรุ่นใหม่ในชุมชนได้รับรู้และเข้าใจถึงหลักการประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง (พงษ์เมธิ ไซยศรีหา, 2561) การสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชนในทุกภาคส่วน และความรู้สึกเป็นเจ้าของกระบวนการปฏิรูปประเทศ รวมถึงการสร้างความปลอดภัยเพื่อกำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกันในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (รพีพร ธงทอง, 2564) เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การกล่อมเกลாதองการเมืองเป็นกระบวนการของการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองซึ่งเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองจากกรุ่นหนึ่งสืบทอดไปยังกรุ่นต่อๆ มาและเชื่อว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครองได้

กระบวนการกล่อมเกลาทองการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงได้แก่การสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติแบบประชาธิปไตย รวมถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับชาติและชุมชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม และส่งผลให้ระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศมีความมั่นคง จากผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มวัยกรุ่นในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น แม้จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองแบบประชาธิปไตยแต่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย จึงควรมีกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจกับเยาวชนในโรงเรียน การพูดคุยในครอบครัว การมีสื่อที่คุณภาพ ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยตั้งแต่โรงเรียนและชุมชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การคัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบประชาธิปไตยดีเด่นตามแผนปฏิบัติการรายปี พ.ศ. 2566 ของกระทรวงมหาดไทย ทำให้มีการคัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบประชาธิปไตยดีเด่นขึ้นในจังหวัดต่างๆ นำมาสู่การทำวิจัยในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่นระดับจังหวัดที่อยู่ในภาคใต้ของประเทศไทยที่ได้รับรางวัลนี้ ผลการวิจัยมีข้อค้นพบใน 2 ประเด็นหลักและก็พบจุดบกพร่องซึ่งเป็นข้อแนะนำให้ต้องทำการส่งเสริมประชาธิปไตยต่อไป ดังนี้ หนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เช่น ความหมายของประชาธิปไตย ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาทำการหาเสียงเลือกตั้งในชุมชน เป็นต้น แต่ประชาชนอาจไม่ได้มีความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างทางการเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับพวกเขาโดยตรง เช่น การไม่เข้าใจถึงที่มาและบทบาทหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งควรดำเนินการให้ความรู้กับประชาชนผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ให้มากขึ้น สอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มวัยทำงาน จะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่กลุ่มวัยกรุ่นมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า แม้ว่าคนในสังคมจะสามารถมีวัฒนธรรมทางการเมืองแตกต่างกันได้ แต่เมื่อกลุ่มวัยกรุ่นเป็นกลุ่ม

คนที่จะต้องทำหน้าที่ในการธำรงรักษาประชาธิปไตยของชุมชนและประเทศในอนาคต จึงควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยให้กลุ่มวัยรุ่นสามารถเข้าร่วมได้ ควบคู่ไปกับการเรียนในห้องเรียนและการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อให้กลุ่มวัยรุ่นเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยจากการปฏิบัติในวิถีชีวิตและปรับเปลี่ยนมามีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). แผนบูรณาการการพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัย. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567. จาก https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/download/article/article_20160805124952.pdf
- กระทรวงมหาดไทย. (2566). แผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. 2566) ของกระทรวงมหาดไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2567. [http://www.ppb.moi.go.th/midev02/upload/MOI%20Plan%20\(2566\)%20-.pdf](http://www.ppb.moi.go.th/midev02/upload/MOI%20Plan%20(2566)%20-.pdf)
- กานต์ ลายคำ. (2563). ความไม่มั่นคงทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาของไทย. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 1(2), 21-37.
- ชูเกียรติ ผลาผล และคณะ. (2562). การกล่อมเกลางานการเมืองที่นำไปสู่แบบแผนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 19(4), 47-58.
- ที่ทำการปกครองจังหวัดลำพูน. (2566). ตรวจการประเมินผลงานการคัดเลือกหมู่บ้านต้นแบบประชาธิปไตยดีเด่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2567. จาก <https://lamphundopa.go.th100785/>.
- ปกิจ พรรัตนานุกุล และคณะ. (2566). ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 12(5), 32-46.
- ปุน วิเศษศรี และคณะ. (2563). การปกครองระบอบประชาธิปไตยตามการรับรู้ของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9(2), 27-38.

- พงษ์เมธี ไชยศรีหา. (2561). แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย, 5(2), 243-262.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด และคณะ. (2562). วัฒนธรรมทางการเมืองหลักของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 31(4), 63-96.
- รพีพร ธงทอง. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 16(1), 27-40.
- สมภพ พระจับทุกข์. (2564). การปกครองระบอบประชาธิปไตยกับสถาบันทางการเมืองไทยในยุครัฐธรรมนูญ 2560. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 26(2), 205-215.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2567). สถิติประชากรทางการเมืองทะเบียนราษฎร. เรียบแก้ไขเมื่อ 20 มีนาคม 2567. จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>.
- A1. (3 กุมภาพันธ์ 2567). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น. (อารยา อุดมรัตน์, สัมภาษณ์)
- A2. (3 กุมภาพันธ์ 2567). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น. (อารยา อุดมรัตน์, สัมภาษณ์)
- Almond, G.A. & Verba, S. (1963). The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations. Boston: Little Brown & Company.
- B1. (3 กุมภาพันธ์ 2567). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น. (อารยา อุดมรัตน์, สัมภาษณ์)
- B4. (3 กุมภาพันธ์ 2567). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น. (อารยา อุดมรัตน์, สัมภาษณ์)

- D1. (17 กุมภาพันธ์ 2567). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทาง การเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น. (อารยา อุดมรัตน์, สัมภาษณ์)
- D2. (18 กุมภาพันธ์ 2567). ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทาง การเมืองของประชาชนในหมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น. (อารยา อุดมรัตน์, สัมภาษณ์)
- Wacks, R. (2017). Understanding Jurisprudence: An introduction to legal theory (5th ed.). Oxford: Oxford University.